

O‘ZBEKISTONDA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISH YUTUQLARI VA UNING IJTIMOY-IQTISODIY TA’SIRI

Mamadjanov Baxodir Djuraxanovich
Shukuraliyev Abrorbek Shukurali o‘g‘li
Mannobboyev Shuxratbek Soyibjon o‘g‘li
Andijon mashinasozlik instituti
<https://doi.org/10.5281/zenodo.14885744>

Annotatsiya: Ushbu maqolada O‘zbekistonda korrupsiyaga qarshi kurashish borasidagi asosiy yutuqlarga e’tibor qaratilgan. Korrupsiya har qanday jamiyat uchun jiddiy xavf tug‘diradi, iqtisodiy o‘rishni sekinlashtiradi va ijtimoiy tengsizlikni kuchaytiradi. O‘zbekistonda so‘nggi yillarda korrupsiyaga qarshi kurashni kuchaytirib, milliy miqyosdagi islohotlarni amalga oshirdi.

Kalit so‘zlar: korrupsiyaga qarshi kurash, Davlat shaffofligi, korrupsiya profilaktikasi, korrupsiyaga qarshi qonunchilik, mol-mulk deklaratsiyasi, Raqamlashtirish va korrupsiya, Xalqaro hamkorlik, korrupsiyaga qarshi agentlik.

Abstract: This article focuses on the main achievements in the fight against corruption in Uzbekistan. Corruption poses a serious threat to any society, slows down economic growth and increases social inequality. In recent years, Uzbekistan has strengthened the fight against corruption and carried out reforms at the national level.

Key words: fight against corruption, State transparency, prevention of corruption, anti-corruption legislation, property declaration, Digitization and corruption, International cooperation, anti-corruption agency.

Аннотация: Данная статья посвящена основным достижениям в борьбе с коррупцией в Узбекистане. Коррупция представляет серьезную угрозу любому обществу, замедляет экономический рост и усиливает социальное неравенство. В последние годы Узбекистан усилил борьбу с коррупцией и провел реформы на национальном уровне.

Ключевые слова: борьба с коррупцией, прозрачность государства, предотвращение коррупции, антикоррупционное законодательство, декларирование имущества, цифровизация и коррупция, международное сотрудничество, антикоррупционное агентство.

Kirish.

Korrupsiya nafaqat davlat boshqaruvi, balki jamiyatning barcha sohalariga salbiy ta’sir ko‘rsatadigan omil bo‘lib, iqtisodiy o‘rishni sekinlashtiradi va ijtimoiy tengsizlikni kuchaytiradi. O‘zbekiston hukumati korrupsiyaga qarshi kurash borasida so‘nggi yillarda keng ko‘lamli islohotlarni amalga oshirib, bu borada sezilarli yutuqlarga erishdi. Ushbu maqolada o‘zbekistondagi korrupsiyaga qarshi kurashning asosiy qirralari, amaliy natijalari va uning ijtimoiy-iqtisodiy ta’siri haqida batafsil ma’lumot beriladi.

Korrupsiyaga qarshi kurashning milliy qonunchilik asoslari.

2017-yilda qabul qilingan “Korrupsiyaga qarshi kurashish to‘g‘risida”gi qonun korrupsiyaga qarshi kurashning huquqiy asoslarini mustahkamlab berdi. Ushbu qonun davlat boshqaruvida shaffoflikni oshirish, javobgarlikni kuchaytirish va aholining davlat boshqaruviga bo‘lgan ishonchini mustahkamlashni maqsad qilgan. Davlat dasturi doirasida davlat xizmatlari tizimida shaffoflikni ta’minlash, davlat xizmatchilari faoliyatini nazorat qilish va korrupsiyaga moyil sohalarni qisqartirish bo‘yicha chora-tadbirlar amalga oshirildi.

2 Materiallarni olish texnologiyasi va tadqiqot usuli

Korrupsiyaga qarshi kurash agentligi: vazifalari va natijalari 2020-yilda tashkil etilgan o‘zbekiston korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi korrupsiyani kamaytirish va davlat boshqaruvida shaffoflikni oshirish yo‘lida yangi mexanizm bo‘lib xizmat qilmoqda. Agentlik korrupsiyaga qarshi kurash borasida muvofiqlashtirish, huquqbuzarliklarga qarshi tezkor choralar ko‘rish va aholining davlat xizmatlariga bo‘lgan ishonchini oshirish bo‘yicha keng qamrovli ishlar olib bormoqda. Ushbu agentlik xalqaro tashkilotlar, jumladan, yexht, yxht va bmt bilan hamkorlik qilib, davlat organlari faoliyatida korrupsiyani kamaytirish va shaffoflikni ta’minlash bo‘yicha xalqaro tajribani o‘rganmoqda.

Davlat xizmatchilarining moliyaviy holati va deklaratsiya majburiyati korrupsiyaning oldini olishda davlat xizmatchilarining moliyaviy ahvoli haqida ma'lumotlarni shaffof qilish muhim ahamiyat kasb etadi. 2021-yilda joriy etilgan mol-mulk va daromad deklaratsiyasi tizimi davlat xizmatchilarining daromadlari va mol-mulki to'g'risidagi ma'lumotlarni jamoatchilik nazoratiga taqdim etishni ko'zda tutadi. Ushbu jarayon davlat organlarining ish faoliyatini yanada shaffof qilish, korrupsiyaga moyillikni kamaytirish va davlat xizmatchilari o'rtasida adolat tamoyillarini kuchaytirishda muhim qadam bo'ldi.

Deklaratsiya tizimi orqali davlat xizmatchilarining ortiqcha mol-mulk orttirishi yoki ularning daromadlari va yashash sharoitlari o'rtasidagi nomuvofiqliklar aniqlanadi. Bu esa, davlat boshqaruvida odilona me'yorlarni o'rnatishga ko'maklashadi.

Elektron hukumat tizimi va raqamlashtirish jarayonlari.

O'zbekiston hukumati davlat xizmatlarini elektron shaklda taqdim etish orqali korrupsiya xavfini kamaytirish va shaffoflikni ta'minlashga erishmoqda. Elektron hukumat platformalari va davlat xizmatlarining raqamlashtirilishi fuqarolar uchun davlat xizmatlaridan foydalanishni osonlashtirib, davlat idoralariga murojaat qilish va kerakli hujjatlarni olish jarayonini tezlashtiradi. Masalan, fuqarolar endi turli davlat xizmatlarini onlayn tarzda olishlari mumkin, bu esa davlat organlarida korrupsiyaga moyil bo'lgan muammolarni kamaytiradi.

Elektron xizmatlar orqali davlat va aholi o'rtasidagi aloqa qamrovini kengaytirish korrupsiyaga qarshi kurashda katta ahamiyat kasb etadi. Mamlakatda davlat xizmatlarining onlayn nazorat tizimlari joriy qilinishi orqali davlat xizmatlari uchun beriladigan to'lovlar va jarayonlar to'g'risida aniq va shaffof ma'lumotlar taqdim etilmoqda.

3 Eksperimental natijalar va ularning muhokamasi

O'zbekiston korrupsiyaga qarshi kurash borasida xalqaro hamkorlikni kuchaytirish va ilg'or tajribalarni o'rganish uchun ko'plab xalqaro tashkilotlar bilan ishlamoqda. BMT, YeXHT, YXHT kabi tashkilotlar bilan hamkorlikda treninglar, seminarlar va tajriba almashish tadbirlari muntazam ravishda o'tkazilmoqda. Ushbu hamkorlik o'zbekiston hukumati va xalqaro hamjamiyat o'rtasida korrupsiyaga qarshi kurashda yanada yaqin aloqalarni o'rnatish va samaradorligini oshirish imkonini beradi.

Yaqin yillarda korrupsiyaga qarshi kurashda qator yutuqlar qayd etilgan bo'lib, ularning natijalari xalqaro miqyosda ham e'tirof etilmoqda. Jumladan, o'zbekiston yexht tomonidan korrupsiyaga qarshi kurashda erishilgan yutuqlar bo'yicha yuqori baholanmoqda. Bu esa o'zbekistondagi korrupsiyaga qarshi islohotlarning samaradorligini tasdiqlaydi.

Ijtimoiy va iqtisodiy natijalar.

Korrupsiyaga qarshi kurashning ijtimoiy-iqtisodiy ta'siri sezilarli. Ushbu jarayonlar davlatga ishonchni oshirish va biznes muhitini yaxshilash orqali iqtisodiy o'sishni tezlashtiradi. Davlat xizmatlarining raqamlashtirilishi va shaffoflik darajasining oshishi fuqarolarning davlat boshqaruviga bo'lgan ishonchini tiklashda katta rol o'ynamoqda.

Korrupsiyani kamaytirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar tadbirkorlik muhiti uchun ham muhim ahamiyatga ega. Davlat tomonidan berilayotgan ruxsatnomalar, litsenziyalar va boshqa hujjatlar jarayonining raqamlashtirilishi orqali tadbirkorlar uchun qulay sharoit yaratildi. Bu esa, investorlarning o'zbekistonga bo'lgan qiziqishini oshirib, iqtisodiy rivojlanishga xizmat qilmoqda.

4 Xulosa

O'zbekistonda korrupsiyaga qarshi kurash davlat va jamiyat o'rtasidagi ishonchni mustahkamlash, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va xalqaro hamjamiyatda o'zbekistonning obro'sini oshirish uchun muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, korrupsiyaga qarshi kurashda xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik qilish, ilg'or tajribalarni qo'llash va davlat xizmatlarining shaffofligini oshirish jamiyat taraqqiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi “Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida”gi qonuni, 2017-yil.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Korrupsiyaga qarshi kurashish bo'yicha davlat dasturi” farmoni, 2019-yil.

3. O'zbekiston Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi yillik hisobotlari, 2020-2023.
4. Transparency International. "Corruption Perceptions Index 2023" Transparency.org, 2023.
5. "Korrupsiyaga qarshi kurashishning xalqaro tajribasi va O'zbekistonda tatbiq etish yo'nalishlari" BMT Taraqqiyot dasturi, 2021.
6. Bektemirov, A. "Korrupsiyaning iqtisodiy va ijtimoiy oqibatlari" Iqtisodiyot va innovatsiyalar ilmiy jurnali, 2022.
7. OECD. "Anti-Corruption Reforms in Uzbekistan: 4th Round of Monitoring under the Istanbul Anti-Corruption Action Plan" OECD, 2022.
8. Karimov, Sh. "Davlat boshqaruvining shaffofligini ta'minlashda raqamlashtirishning o'rni" Davlat boshqaruvi ilmiy jurnali, 2021.
9. World Bank. "Fighting Corruption in Public Services: Chronicling Georgia's Reforms" World Bank Publications, 2020.
10. "Korrupsiya va uning oldini olish: nazariy va amaliy masalalar" Toshkent Davlat Yuridik Universiteti nashrlari, 2021